

KO E HA 'OKU FAIKEHE AI 'EKU KI'I TAMA

Ko e tui 'a e kainga Tonga ki he tupu'anga 'o e faingata'a'ia. 'Oku lahi 'a e ngaahi tui anga maheni 'i Tonga ki hono tupu'anga 'o e faingata'a'ia , hange ko e fa'ee pe tamai na'e faiangahala pea ko'ena pepee 'oku ne fua 'e ia 'a e kanongatamaki.

- Kuo tuku 'e he 'Otua kihe ki'i tamasi'i ke mo'ua 'i he faingata'a'ia ke ako'i 'a e famili.
- Ko e ngaahi tui ko'eni 'oku malohi mo mahu'inga ki he kakai 'o Tonga.
- Kaikehe ko e ngaahi tui ko'eni 'oku ne omi ma ki he famili mo e ki'l tamasi'i faingata'a'ia pea ne ta'ifi ai kinautolu mei he fononga'ia 'o ha mo'iu fiefia kakato.

Ko e tohi ko'eni 'oku fakamatala ai ki he ngaahi tui ni'ihi ki he tupu'anga 'o e faingata'a'ia.

Ko ha fanau 'oku fanau'i mo honau faingata'a'ia ko e tupu mei ha me'a na'e hoko ki mu'a pea toki fanau'i.

- Ko e'ahi ko ha faikehekehe 'o e lahi 'o e fanga ki'i sotia fakafanau.
- Ko e'ahi ko ha me'a na'e hoko ki he fa'ee lolotonga 'ene feitama hange ko 'ene puke 'i he misele Siamane 'e lava pe ke tuli 'a e pepe.

Ko e pepe 'e ni'ihi 'oku nau faingata'a'ia ko ha me'a na'e hoko lolotonga honau fa'ele'i.

- 'Okapau na'e tuai 'enau manava 'i honau fa'ele'i mai ko e'ahi na'e 'ikai ha 'okisikena fe'unga pea tupu ai 'a e maumau honau 'atamai 'o iku ai pe kihe faingata'a'ia.
- 'Okapau ko e tele na'e ngae'aki ki he ta 'o e uho na'e 'ikai ma'a pehe pe ki he 'atakai na'e fanau'i ai 'a e pepe 'one fakatupu ai ha puke 'a e pepe 'o iku ai ki he faingata'a'ia.

- 'Okapau na'e fanau'i ki mu'a 'a e pepe mei hono taimi totonu, ko e konga 'e ni'ihi 'o e sino 'oku te'eki kakato 'ene tupu 'o fakatatau ki he'ene mahina hiva 'i he kete pea kapau 'e fakatou puke 'a e fa'ee mo e pepe 'e tupunga aipe ha faingata'a'ia 'a e pepe.

Ko e fanau 'e ni'ihi 'oku nau faingata'a'ia ko e'ahi ko ha me'a na'e hoko kiate kinautolu lolotonga 'enau mo'ui.

- 'Oka puke 'a e pepe ka na'e 'ikai hahu malu'i pe 'ave ki ha kiliniki pe ko e neesi fakavahe pea ko e puke ko ia tene fatupu 'a e faingata'a'ia. Hange ko'eni'oka mofi lahi 'a e pepe pea 'ikai ke laval 'o faito'o totonu, ka ko e founa totonu ke fai 'oka nofi lahi ke 'oua 'e pulupulu'i 'aki 'a e sipi ka e feinga'i ke mokomoko 'aki ha konga tupenu viviku. Ko e mofi 'uto ko e fa'ahinga puke ia 'oku ne fakatupu 'a e faingata'a'ia 'a e pepe.

- 'Okapau na'e hoko ha fakatu'utamaki ki ha pepe 'o lavea hono 'ulu, pe ko hono taa'i 'e ha taha pe fakalavea'l he 'oku molu 'a e 'ulu 'o e pepee 'a ia 'oku fiema'u hano malu'l he ka lavea e 'ulu 'e maumau ai pe 'a e 'uto pea te ne fakatupu 'a e faingata'a'ia.

Ko e taimi 'e ni'ihi 'oku 'ikai 'ilo'i 'a e tupu'anga 'o e faingata'a'ia 'a e pepee.

- Ko e fanga ki'i pepee tokolahi 'oku 'ikai 'ilo'i 'ae tupu'anga honau faingata'a'ia . 'I he taimi 'oku 'ikai mahino ai 'a e tupu'anga 'o e faingata'a'ia **people start to blame each other for the babies disability.**

Ko e me'a mahu'inga taha ki ha fanga ki'l pepee mo e fanau iiki 'oku faingata'a'ia neongo pe ko e ha e tupu'anga 'o e faingata'a'ia 'oku totonu ke tau ngaue fakataha ke tokoni ki hje kau faingata'a'ia ke nau nofo 'I he mo'ui fiefia lahi 'I he'etau fekau'aki.

Kuopau ke tau tokoni ke poupou'i ko e'ahi ke ongo'i 'e he famili 'oku fakakau 'enau ki'l tamasi'i 'i he ngaue 'a e kolo pea 'ikai ai te nau ongo'i ma.

